

Zapata no fuma marihuana

Cinc anys després de l'aixecament guerriller a Chiapas es manté la tensió. El diàleg està suspès, però el fustigament militar continua contra les comunitats zapatistes, fins i tot justificant-ho com a part de la política antidrogues del govern mexicà.

Cinc anys després de l'aixecament zapatista a l'estat mexicà de Chiapas, la primera imatge que ens ha arribat de la zona ha estat la d'uns militars intentant destruir una plantació de marihuana protegida per indígenes. L'explicació escassa que permeten els telenotícies va deixar entendre que els passamuntanyes ja no són tan simpàtics com abans i que la utopia s'ha hagut de barrejar amb la droga. De fet, el govern mexicà ha insinuat més d'un cop que hi ha vincles entre zapatistes i la marihuana, i no seria estrany que més endavant es qualificués de narcoguerrilla l'Exèrcit Zapatista d'Alliberament Nacional (EZLN).

En aquests moments el diàleg continua suspès i els zapatistes preparen una "consulta nacional" pel 21 de març en què volen que el màxim de mexicans es manifestin a favor de l'acompliment per part del govern dels acords signats fa tres anys. Els vincles amb les drogues seria, doncs, la manera de contrarestar la pressió que poden fer les iniciatives zapatistes.

Aquestes acusacions, però, tenen poca volada entre els mexicans, acostumats a una administració embrutada per molts cantons per la corrupció i el tràfic de drogues, del qual tampoc n'ha estat absent l'estat de Chiapas. En la primera meitat dels anys vuitanta, en aquest estat del sud-est mexicà, hi havia plantacions de marihuana molt grans. El cultiu i tràfic va arribar a créixer tant que es construïen pistes per a avionetes que,

un cop utilitzades, es tapaven amb metres i metres de rotllos de gespa. La irrupció dels moviments camperols, l'any 1985, així com el boom petrolier van dur molts camperols a abandonar les grans finques de cacics o de narcos. Però la fi del boom petrolier, l'arribada de moltíssims refugiats guatemalencs sense cap dret laboral, i la reducció de llocs de treball al camp, van dur els camperols de Chiapas a

contra la droga. Les úniques raons que tenia el camperol per acceptar la feina eren subsistir i treballar a prop de la família.

Excusa militar. L'enfortiment de les organitzacions camperoles i la irrupció de l'EZLN van fer fissures importants en aquesta dinàmica. Sobretot als 38 municipis que s'han declarat zapatistes. A un d'aquests municipis, Chenalhó, pertany la comunitat d'Aldama, on l'exèrcit va entrar el passat 13 de gener per destruir 58 plantacions de marihuana. Els indígenes d'Aldama van respondre a l'entrada dels militars amb protestes, però no van servir de res. Amb aquesta imatge no els va costar gens, als mitjans de comunicació favorables al president Ernesto Zedillo, assegurar que en els municipis zapatistes s'oposaven a la destrucció de la droga, del que es podia deduir fàcilment que eren favorables a aquests conreus. La resposta zapatista no es va fer esperar. L'endemà de l'acció militar, el subcomandant Marcos i el Comitè Clandestí Revolucionari Indígena de l'EZLN van signar sengles comunicats en què negaven tenir qualsevol vincle amb el narcotràfic. Pel que fa a les 58 plantacions d'Aldama, els comunicats asseguraven que pertanyen a indígenes no zapatistes —com al final ha reconegut el govern— que "amb la col·laboració i assessorament de soldats i policia, es dediquen a sembrar enervants per a donar a les forces governamentals el pretext legal que necessiten per fer les

Els zapatistes denuncien que els militars aprofiten la situació de treva per plantar marihuana en la zona del conflicte.

trucar a les portes dels cacics de la droga. Aquests van regalar petites parcel·les als pagesos indígenes, això sí, amb la condició de cultivar marihuana i cascall (per fer heroïna). Els cacics avançaven pagaments, llavors i pesticides, i es mantenien així apartats del cultiu. Als pagesos que no pagaven a l'hora sempre se'ls podia amenaçar amb la delació. La policia, pel seu cantó, empresonava el propietari del terreny, l'indígena, i demostrava així que, en nombre de detencions, era eficaç en la lluita

seves incursions militars". D'altra banda, els zapatistes recordaven que no havien fet res amb les plantacions per por dels paramilitars.

Aquestes queixes no són noves. Els zapatistes fa temps que denuncien els militars que aprofiten la situació de treva per plantar marihuana en la zona del conflicte. Davant d'això els municipis declarats zapatistes tenen tots uns cartells a les entrades de les comunitats en què es prohibeix de manera radical l'entrada de droga i d'alcohol. D'una banda la droga implica problemes com el d'Aldama i de l'altra l'alcoholisme és un mal que sovint ha afectat els indígenes i que els zapatistes han volgut eradicar.

Aquestes prohibicions es van prendre fa tres anys per consens al si dels municipis, cadascun dels quals agrupa diverses comunitats d'una mateixa ètnia. El òrgans que van acordar aquesta i d'altres normes són els consells autònoms, unes institucions de govern que es van crear a partir de la revolta zapatista i que s'han mantingut fins ara paral·leles a les autoritats avalades per l'administració mexicana.

San Andrés Sakamch'em és un d'aquests municipis zapatistes governats per un consell autònom. Agrupa 37 comunitats on viuen uns 30.000 indígenes, un 70% dels quals són zapatistes. El consell autònom està format per 13 representants (escollits per tres anys), 31 autoritats tradicionals (escollides per un any) i dos

judges tradicionals (de duració variable). Càrrecs tots revocables i que varien en nombre segons la població de cada municipi. Els responsables s'encarreguen d'atendre les necessitats de les 37 comunitats i també s'encarreguen de recaptar els minso impostos de 180 pesos mensuals. Les autoritats tradicionals són els dipositaris de la cultura, s'encarreguen de les festes tradicionals, de nomenar les autoritats religioses i són una peça clau en l'elecció dels tretze representants. Normalment són ancians molt respectats. Els judges atenen problemes relacionats amb els drets civils individuals i col·lectius, especialment relacionats amb la violència domèstica. D'aquests

tres òrgans de govern emanen les lleis indígenes, que després es duen a una assemblea general on hi ha els delegats de les 37 comunitats que formen el municipi. Al costat d'aquests governs autònoms hi ha els alcaldes legítims pel govern mexicà del Partit Revolucionari Institucional (PRI). Tot i això molts priistes d'aquestes poblacions acaben acudint a la justícia dels consells autònoms. De fet aquestes autoritats no fan més que seguir els acords sobre drets i cultura indígenes que l'EZLN i el govern mexicà van signar el dia 16 de febrer de 1996, i que aquest darrer encara no ha volgut aplicar.

Membres del consell autònom del municipi zapatista de Pohló. En aquestes agrupacions de comunitats indígenes han aconseguit mantenir unes institucions per governar-se i acordar normes com ara prohibir el consum de drogues i alcohol.

Oriol Cortacans

Setembre

Maite Coves

Amb un to desenfadat i àgil, que deriva sovint cap a l'humor, Maite Coves abandona en aquesta primera novel·la l'estil poètic i es presenta com una narradora força interessant.

Premi Eric Valor de novel·la en valencià 1997

Bromera
"L'Eclèctica", 56

Ventall de poemes urbans

Joan Brossa

Els poemes que aplega aquest muntatge pertanyen a uns llibres inèdits, encara sense títol definitiu, de Joan Brossa, el gran poeta del surrealisme recentment traspassat.

Denes 10 Editorial
"Edicions de la Guerra", 5

L'ofici de mirar

Vicenç Villatoro

L'ofici de mirar és el quadern de notes d'un escriptor i periodista. Ens descobreix els països per on ha viatjat i la gent que ha conegut; i també molts aspectes del món que l'envolta: l'amor, la malenconia, però a més la literatura, la cultura i la política.

Edicions 62
"El Balanci", 335